

میزگرد

راههای گسترش دانش و پژوهش حسابداری در دانشگاه و حرفه

بعضی از پژوهشگران جهان مدعی شده‌اند که آموزشهای حسابداری تاریخ‌گذاشته است؛ بازسازی برنامه آموزشی حسابداری برای مجهز ساختن دانشجویان به ابزار لازم برای محیط کسب‌وکار متغیر امروزی با ایستادگی روبه‌روست؛ بهترین و مستعدترین دانشجویان رشته دلخواه خود را در دیگر رشته‌ها می‌یابند؛ انجمنها و مؤسسه‌های حرفه‌ای حسابداری در فعالیتهای آموزشی ناموفقند؛ و ادغام برنامه‌های آموزشی با دوره‌های کارورزی و کارآموزی پیشرفتی نداشته است.

در ایران، طی سه دهه اخیر، حرفه و رشته حسابداری رشد چشمگیری داشته است؛ انجمنها، مؤسسه‌ها و مراجع حسابداری متعددی تشکیل شده، ساختار حرفه حسابداری و حسابرسی انتظام پیدا کرده، و تعداد دانش‌آموختگان رشته حسابداری در مقاطع مختلف افزایشی ستودنی داشته است. افزون بر آن، حضور پر تعداد دانشگاهیان در محیطهای حرفه‌ای حسابداری و نقش پررنگ ایشان در انجمنهای حرفه‌ای حسابداری، پیوند حرفه و دانشگاه را استحکام بخشیده است.

با این حال، بدون تردید زمینه‌های مستعد فراوانی برای بهبود و توسعه آموزش حسابداری دانشگاهی و حرفه‌ای در ایران وجود دارد که این پرسش مطرح می‌شود؛ چه راهبردی برای آموزش حسابداری در سالهای پیش‌رو مناسب‌تر است؟

- آیا آموزش دانشگاهی باید به آموزشهای عمومی پیش از حرفه بپردازد و آموزش حرفه‌ای حسابداری به انجمنهای حرفه‌ای واگذار شود؟
 - آیا استانداردهای حسابداری و حسابرسی باید محور برنامه‌های آموزشی حسابداری دانشگاهی باشد؟
 - انجمنهای حرفه‌ای حسابداری ایران چگونه ممکن است نقش تأثیرگذاری در آموزش حسابداری داشته باشند؟
 - انجمنهای حرفه‌ای حسابداری ایران چگونه می‌توانند نقش خود را در سطح انجمنهای جهانی ارتقا دهند؟
 - آیا استفاده از تجربه و همکاری آموزشی مراجع حرفه‌ای خارجی باید در اولویت قرار گیرد؟
- مجله حسابرس در این شماره عنوان «راههای گسترش دانش و پژوهش حسابداری در دانشگاه و حرفه» را موضوع بحث میزگردی با حضور صاحب‌نظران حرفه قرار داده و به طرح مسائل مرتبط با موضوع پرداخته است.

پرسشهایی که در این میزگرد مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت از این قرار بودند:

- ۱- وضعیت تعریف دانش و پژوهش حسابداری را در ایران چگونه می‌بینید؟ ویژگیهای آن چیست؟
- ۲- پژوهشهای حسابداری چگونه می‌تواند بر تدوین استانداردهای حسابداری و حسابرسی و بهبود آن مؤثر باشد؟
- ۳- پژوهشهای حسابداری چگونه می‌تواند بر وضع قوانین مالیات، تجارت و سایر قوانین مالی و بهبود آن تأثیر بگذارد؟
- ۴- به نظر شما، افزایش چشمگیر اخیر پذیرش دانشجو در رشته حسابداری (کارشناسی ارشد و دکتری) و رشته‌های مرتبط می‌تواند موجب گسترش دانش حسابداری گردد؟
- ۵- حرفه حسابداری بر سه رکن تحقیق، رویه‌ها (Policy) و اجرا (Practice) استوار است. بنابراین، در حرفه حسابداری ضروری است اعضای حرفه با تدوین‌کنندگان رویه‌های حسابداری و فعالان حوزه پژوهشهای حسابداری در ارتباط و هماهنگ باشند. این ارتباط و هماهنگی چگونه باید صورت گیرد؟
- ۶- نقش انجمنهای حرفه‌ای در انتقال یافته‌های پژوهشهای حسابداری به اعضای حرفه را چگونه ارزیابی می‌کنید؟
- ۷- توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی هر کشوری به‌طور معمول تعیین‌کننده نیازهای حسابداری آن کشور است. نقش پژوهشها در دانشگاه را بر برنامه‌های آموزش حسابداری چگونه ارزیابی می‌کنید؟
- ۸- به نظر شما برگزاری سمینارهای مشترک انجمنهای حرفه‌ای حسابداری و دانشگاهها تا چه حد می‌تواند موجب شناخت نیازهای حرفه برای انجام پژوهش از سوی دانشگاهها شود؟

شرکت‌کنندگان در این میزگرد به ترتیب حروف الفبا عبارت بودند از:

دکتر فرزام زمانی
عضو شورای عالی انجمن حسابداران خبره،
مدیر اجرایی مرکز آموزش حسابداران خبره
و عضو هیئت علمی دانشگاه

علی حرفت پویان
استاد دانشگاه

دکتر حسین کثیری
رئیس هیئت نظار
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

محمد جواد صفار
عضو شورای مدیریت مجله حسابر س

دکتر سید محمد هاشمی نژاد
مدیریت توسعه فرهنگ سرمایه‌گذاری
سازمان بورس اوراق بهادار تهران

دکتر محمدرضا نیکبخت
عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت
دانشگاه تهران

نیست؛ درجه مفید بودنش بسیار کم است. اگر الزام قانونی نبود، شاید اگر تهیه هم نمی‌کردیم به جایی بر نمی‌خورد. برای اینکه بدانیم چقدر این اطلاعاتی که حسابداران تهیه می‌کنند با واقعیت بیرونی فاصله دارد، کافیست که مقایسه‌ای ساده بین ارزش دفتری سهامی که ما محاسبه می‌کنیم با ارزش بازاری که در همین بازار ناکارا تعیین می‌شود، داشته باشیم؛ قریب ۴۰۰ تا ۵۰۰ درصد انحراف می‌بینید. ارزش دفتری سهام در بیشتر اوقات زیر ۲۰۰ تومان است؛ اما ارزش بازار ۸۰۰ تومان، ۹۰۰ تومان و مواردی حتی بالاتر است.

✓ **صفار**

چگونه می‌توان بین دانش حسابداری با نیازهای اقتصادی جامعه انطباق ایجاد کرد؟

✓ **دکتر نیکبخت**

دانشگاه نتوانسته نیاز محیط اقتصادی را درک کند و یا محیط اقتصادی در اصل احساس نیاز نکرده است که با محیط دانشگاهی در ارتباط باشد. بنگاههای اقتصادی کار

✓ **صفار**

از سوی دست‌اندرکاران مجله حسابر س حضورتان را در این میزگرد خوشامد می‌گویم و از تشریف‌فرمایی شما برای شرکت در میزگرد سپاسگزارم. اگر موافقید سخن را از اینجا آغاز کنیم که وضعیت دانش و پژوهش حسابداری در ایران چگونه است و چه ویژگی‌هایی دارد؟

✓ **دکتر نیکبخت**

در بعد دانش ما مشکلی نداریم ولی متأسفانه این دانش انطباقی با نیازهای جامعه ما ندارد؛ یعنی نیاز ما چیز دیگری است. مطالبی که آموزش می‌دهیم، به‌طور عمده ترجمه است. مشکل اینست که آن مطلبی که ما تهیه می‌کنیم و به‌عنوان دانش ارائه می‌دهیم با واقعیت بیرونی فاصله بسیار زیادی دارد. ما بیشتر در حوزه نظری کار کرده‌ایم و به اینکه این دانش برآورده‌کننده نیاز ما هست یا نیست، نپرداخته‌ایم. واقعیت مطلب اینست که اطلاعاتی که حسابداران به‌انکای آموزشهای حسابداری ارائه می‌کنند برای استفاده‌کنندگان مفید

دکتر نیکبخت :

واقعیت مطلب اینست که

اطلاعاتی که حسابداران

به اتکای آموزشهای حسابداری

ارائه می کنند

برای استفاده کنندگان

مفید نیست

درجه مفید بودنش

بسیار کم است

و ارائه و افشا صورت می گیرد و در پایان این فرایند، قسمت حسابداری و گزارش حسابداری بیمارستان است که اجازه می دهد که شما از بیمارستان مرخص شده و بیرون بروید.

حسابداری ابزاری است برای انعکاس رویدادهای اقتصادی همان گونه که اتفاق افتاده است. حسابداری منعکس کننده رویدادهای گذشته است. این کارکردهاست که دانش حسابداری را مفید و سودمند می سازد. لذا دانش حسابداری، دانشی کاربردی است و این دانش در عرصه عمل شکوفا می شود، لذا این دانش باید بتواند نیازهای اقتصادی جامعه را در عمل برآورده سازد. اما دانش حسابداری در بستر پژوهشهای حسابداری انجام شده، تولید شده، رشد یافته و به بلوغ می رسد و دانش و پژوهش حسابداری جدای از یکدیگر نمی باشند. محل انجام پژوهش، هم دانشگاه و هم حرفه است و این دو لازم و ملزوم یکدیگرند.

✓ دکتر زمانی

به طور قطع حسابداری هم از دیگر علوم و از سایر رشته ها جدا نیست. کاری که باید انجام بدهیم اینست که دنبال روی کشورهایی باشیم که در زمینه حسابداری صاحب اندیشه، فکر و به نوعی ایجادکننده این رشته از علم هستند. باید دنبال رو کشورهای صاحب قدمت بالای حسابداری باشیم.

دسترسی به منابع روز و دسترسی به متون حسابداری در حال حاضر در ایران دارای محدودیت های جدی است. اگر بخواهم این محدودیت ها را طبقه بندی بکنم، شاید مهمترین آن این است که در حال حاضر ناشران معتبر و بزرگ بین المللی در ایران فعال نیستند و ما در عمل می توانیم بگوییم که به منابع تخصصی روز دنیا با وقفه و به سختی دسترسی داریم. اگر به دانشگاه ها نگاه کنید، بیشتر دانشگاه های ما خریدهای علمی شان را متوقف کرده اند که خود این می تواند به علوم و به دانش حسابداری آسیب برساند و ضربه بزند.

از طرف دیگر، محدودیت دیگری هم در ایران داریم که بحث دسترسی به دانش را محدود می کند؛ آن هم اینست که در سالهای اخیر توجه کمتری به استفاده از متون اصلی داشتیم. در اصل نوع فرهنگ و نوع ساختار آموزشی ما در دانشگاه ها این امکان را نمی دهد که دانشجویان بتوانند از زبان دوم در کنار زبان رسمی کشور به صورت دقیق و کامل استفاده بکنند. این محدودیتی

خودشان را می کنند و احساس نیاز هم نمی کنند. دانشگاه هم مشغول کار خودش است یا قرار نیست که دانشگاه مشکلی از مشکل جامعه را حل کند. حسابداری اگر جایگاه خودش را پیدا بکند، می تواند نقش بسیار کلیدی در اقتصاد جامعه بازی کند و آموزش های خودش را با نیازهای جامعه انطباق بدهد.

✓ دکتر کثیری

دانش مقوله ای کلان و کلی است؛ در رشته های مختلف می تواند مطرح بشود و طبیعی است که محل تولید آن هم می تواند دانشگاه باشد یا جاهای علمی دیگر. اگر به طور مشخص بحث دانش حسابداری را مطرح کنیم، باید اول تکلیف خودمان را بدانیم. امروزه به طور خاص نمی توانیم بگوییم که دانش حسابداری در خلاء و بدون ارتباط با دیگر دانش هاست؛ برای مثال دانش جامعه شناسی، مدیریت یا دیگر دانش ها. در واقع حسابداری دانش چندرشته ای است. وقتی مقوله ای به نام دانش حسابداری را مطرح می کنیم باید ببینیم که انتظارمان از این دانش حسابداری چیست؟

حسابداری در اصل می تواند زبان تجارت باشد، می تواند ابزار کنترلی باشد، می تواند زبان اطلاعات و یا فراهم کننده اطلاعات مفید برای تصمیم گیری باشد. حسابداری همچنین ابزاری برای تسهیل امور است. برای مثال در بدو ورود به بیمارستان، اول می گویند که یک قبض از حسابداری بگیرید تا کار شما را انجام بدهیم. این آغاز فرایند حسابداری است؛ بعد شناخت، اندازه گیری

باقی می‌ماند. از اینرو، پژوهش جزء جدایی‌ناپذیر حسابداری محسوب می‌شود.

پژوهش چگونه شکل می‌گیرد؟ حساب‌رسان دانش حسابداری را در محیط سازمانها به‌کار می‌گیرند. آنها دشواریها را می‌بینند و پرسشهایی مطرح می‌شود. حالا بحث این است که آیا ارتباطی بین مؤسسه‌های حسابرسی با نهادهای علمی وجود دارد که بتوان پرسشها را در آنجا پردازش کرد و برایش الگویی یا پاسخی یافت؟ این رابطه را من بسیار ضعیف می‌بینم؛ یعنی ارتباطی که بین دانشگاه با مؤسسه‌های حسابرسی حرفه‌ای وجود دارد، به‌نظر بسیار ضعیف است.

برای پژوهش، این توانمندسازی باید وجود داشته باشد تا بتوانیم به متون و منابع روز و پایگاههای اطلاعاتی دسترسی پیدا کنیم. در رشته حسابداری این ضعف را داریم. ما برای پژوهش به مبانی پژوهش و روش تحقیق نیاز داریم.

✓ دکترهاشمی‌نژاد

بیشتر سرفصل‌های درسی دانشگاه‌ها مربوط به بیش از ۱۵، ۲۰ سال پیش است. با توجه به هدفهای اقتصادی و ضرورت نظم مالی، رشته‌های ریاضیات مالی، مهندسی مالی و حسابرسی در دانشگاه‌ها بیشتر ضرورت می‌یابند. استاد باید با توجه به نیاز حرفه، به‌خصوص در مقطع دکتر مسائل روز را مطرح کند. در دانشگاه، استادان باید محیط آموزشی را به سمت پژوهش و به سمت عارضه‌یابی و چگونگی حل مسئله هدایت کنند. به‌طور معمول، این گرایش بسیار کم دیده شده که استادان بتوانند و بخواهند که سرفصل‌های پژوهشی را در قالب مسائل و مشکل‌های حرفه در کلاس به‌عنوان یک مسئله طرح بکنند و دانشجویان وظیفه داشته باشند که آن را به‌عنوان تکلیف و در قالب یک تحقیق مدنظر قرار بدهند.

✓ صفار

آقای دکتر نیکبخت تأکید داشتند که ما روی آموزش حسابداری خیلی مشکل نداریم و بحث مهم ما انطباق دانش با نیازهای جامعه است و می‌گفتند که مشکل بیشتر روی پژوهش است. آقای دکتر کثیری اشاره کردند به اینکه حسابداری علاوه بر تصمیم‌گیری، کارکردهای

را که ما داریم، دیگر کشورها کمتر دارند. در بسیاری از کشورها، زبان‌های دوم و سوم رایج در آنها باعث می‌شود که دانشجویانشان بتوانند به منابع روز دسترسی پیدا کنند.

در بحث استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS)، الان سازمان حسابرسی با مشکل روبه‌روست؛ چرا؟ برای اینکه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی موضوع پویایی است و تا شروع می‌کنیم به ترجمه می‌بینید که مطالب جدید و تغییرهایی در استانداردها اتفاق افتاده است. توانایی تسلط به زبان دوم، منابع جدیدی را در اختیار دانش‌پژوهان قرار می‌دهد.

در بحث «پژوهش» عقب‌تر از دانش هستیم. در حوزه «دانش» با فاصله زمانی کم یا زیاد، متون جدید ممکن است ترجمه بشوند و در اختیار افراد قرار بگیرند. اما در زمینه پژوهش بسیار عقب هستیم. در جهان نیاز پژوهشی از جانب چند ذینفع شکل می‌گیرد. این ذینفع‌ها صنعت، انجمن‌های حرفه‌ای و مؤسسه‌های حرفه‌ای هستند. بسیاری از پروژه‌های پژوهشی مربوط به حسابداری از دل ارتباط تنگاتنگ مؤسسه‌های بین‌المللی و مؤسسه‌های حرفه‌ای و همکاری آنها با دانشگاه‌ها بیرون می‌آید. ما چنین چیزی را در کشورمان نداریم. در ایران صنعت یک حس بی‌اعتمادی نسبت به خیلی از علوم از جمله حسابداری دارد. وقتی که نیاز مطرح نشود، در عمل خروجی از فعالیتهای پژوهشی خیلی جدی صورت نمی‌گیرد و یا نتایج آن مورد استفاده قرار نمی‌گیرد.

✓ حرفت‌پویان

بین دانش و پژوهش رابطه‌ای متقابل برقرار است. پژوهش دانش حسابداری را غنی می‌کند و به پرسشهایی که در زمینه حسابداری مطرح می‌شود، پاسخ می‌دهد. پژوهش در حسابداری جزو جدانشدنی و ذات حسابداری محسوب می‌شود. حسابداری دانشی بدون تغییر نیست و برای تغییر نیاز به پژوهش دارد.

حسابداری ابزاری محسوب می‌شود برای اینکه بین بنگاهها، سازمان‌ها و افراد جامعه اعتمادسازی کند. پس هر چه برای مشکل‌ها و پرسشهایی که در بطن اقتصاد به‌وجود می‌آید بتواند پاسخهای بهتر و راه‌حل پیدا کند، به‌عنوان دانش زنده

اصطلاح دانش حسابداری در حسابرسی، استانداردبنیان است؛ استانداردهایی که راهنمای انجام عمل حسابداری و حسابرسی و معیار کیفیت آن است.

فراموش نکنیم که استانداردهای حسابداری به طور طبیعی و لزوماً بر مبنای محیط اقتصادی و شرایط خاص کشورها شکل نگرفته و به عبارتی وارداتی است. اگرچه ما می توانیم از طریق ارائه رهنمودها با توجه به شرایط ایران قدری آن را بومی سازی و متناسب سازی کنیم. بنابراین، در آموزش حسابداری و حسابرسی فراگیری و آموزش استانداردها بخش جدانشدنی از آن خواهد بود.

✓ صفار

درواقع می فرمایید که مقدمه تدوین استانداردها این پژوهش هاست؟

✓ دکتر کثیری

بله، اساس تولید هر دانشی، پژوهش است. اما ما چون خودمان درواقع تدوین کننده استانداردها نیستیم، برای ایجاد تغییرهایی که می خواهیم در آنها بدهیم باید پژوهش هایی با توجه به شرایط اقتصادی جامعه خودمان انجام بدهیم بدون آنکه تغییرهایی در چارچوب اصلی استانداردها ایجاد کنیم.

✓ دکتر نیکبخت

فرض کنید این عبارت درست باشد که باید استانداردها را بومی سازی کنیم. فقط باید شرایط محیطی برای بومی کردن اینها وجود داشته باشد. چنین شرایطی بسیار بسیار کم است؛ یعنی اینکه در زمینه پژوهش همه مشکل دارند. محیط کاری که کسی بخواهد این موارد را در آن محیط آزمون کند، وجود ندارد. دانشجو باید به همان اطلاعات بازار سرمایه اکتفا کند که آن هم متأسفانه تکراری شده و شکل دیگری به خودش گرفته است. بنابراین، مشکل ما در حوزه کار و عمل است. تا زمانی که حسابداری را در محیط واقعی اجرایی و عملیاتی نکنیم، ایرادها و اشکال های آن را نبینیم و تجربه اش نکنیم، ناگزیریم در محیط های آموزشی آن هم در فضای فرضی تدریس کنیم.

دیگری هم دارد که در جامعه به کار گرفته می شود. آنها کماکان قابل استفاده است. آقای دکتر زمانی اشاره کردند به دسترسی نداشتن به موقع به منابع روز و اینکه از نظام آموزشی از امکانات زبان خارجی برای ادبیات حرفه ای استفاده محدودی می کند و بحث زبان دوم را مطرح کردند. آقای پویان به رابطه دانش و پژوهش که دو تا نیستند و شاید یکی باشند، اشاره کردند و سرانجام آقای هاشمی نژاد به بحث قدیمی بودن متنها درسی از یک طرف و کم کاری استادان در کارهای پژوهشی اشاره کردند.

بحث بعدی اینست که پژوهش های حسابداری چگونه می تواند بر سنتهای حسابداری و حسابرسی تأثیر بگذارد و چه کار می شود کرد که تأثیر آن خوب و مثبت باشد؟

✓ دکتر کثیری

یکی از محصول های پژوهش های حسابداری، استانداردهای حسابداری است. استانداردهای حسابداری بر پایه پژوهش های انجام شده که برگرفته از نیازهاست، تدوین می شود.

من می خواهم این پرسش را مطرح کنم که در محتوای مطالب آموزشی در دانشگاه ها، استانداردهای حسابداری و حسابرسی جایگاهش کجاست؟

واقعیت اینست که مبنای کار حسابداری و حسابرسی بر پایه این استانداردهاست. این استانداردهاست که معیار کیفیت برای اطلاعات حسابداری است. سپس استانداردهای حسابرسی است که چارچوب کار حسابرسان را تعیین می کند و معیار کیفیت کار حسابرسان است. حال اینکه حسابدار یا حسابرسان آینده این استانداردها را که محصول پژوهش و دانش حسابداری است چگونه و در کجا یاد بگیرد، این جای بحث دارد.

به اعتقاد من، آموزش استانداردهای حسابداری و حسابرسی در دانشگاه و درج آن در کتب درسی از موارد ضروری است. این را خارجی ها هم تجربه کرده اند. برای مثال در کتابهایی که به تازگی در زمینه حسابرسی نوشته می شود به طور معمول ورود هر فصل کتاب با استانداردها شروع می شود. یعنی به

دکتر هاشمی نژاد:

در دانشگاه

استادان باید

محیط آموزشی را به سمت

پژوهش و به سمت

عارضه یابی و چگونگی

حل مسئله

هدایت کنند

تحقیق و مطالعه می پردازد و نتایج آن را نیز منتشر می کند.

✓ دکتر هاشمی نژاد

بورس از موضوعهای پژوهشی مرتبط با بازار سرمایه حمایت می کند و سعی می کند اولویتهای پژوهشی را مشخص کند تا دانشجویان و استادان ترغیب شوند که در آن زمینه ها کار کنند. مجموعه ای از اولویتهای بورس تعیین می کند، مجموعه ای را هم از حرفه و دانشگاه توقع است که مطرح و به این حوزه کمک کنند.

فضای بنگاه های کسب و کار روزانه تغییر می کند؛ دغدغه ها و موضوعها و مشکل ها عوض می شود و به رویه های جدیدی نیاز است که هر رویه باید از دل یک کار پژوهشی و کاربردی بیرون بیاید. اینجاست که نقش پژوهش را نشان می دهد. در همه آیین نامه ها و دستورعمل های ما مجموعه ای اسناد بالادستی هست؛ مانند قانون تجارت.

نیاز است که پژوهش های کاربردی انجام شود و ضعف های قانون دیده و رویه ها و آیین نامه ها اصلاح شود.

✓ صفار

امروز مراسمی به عنوان شصتیمین سال تأسیس دانشکده مدیریت دانشگاه تهران برگزار می شود. ارزیابی شما از افزایش چشمگیر دانشجو در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حسابداری چیست؟

✓ دکتر زمانی

به طور معین اگر انواع پژوهش ها را در نظر بگیریم، مانند پژوهش های کاربردی، پژوهش های اکتشافی، توصیفی و تحلیلی، این پژوهش ها می توانند از چند جنبه ذهن استاندار دگذار یا ذهن قانونگذار را متوجه موضوعهای کلیدی در وضع استاندارد یا وضع قانون کنند. بنابراین یکی از نقش های مهم پژوهش، شکل دهی پرسشهایی در ذهن قانونگذار یا استاندار دگذار است.

به عبارت دیگر، می توانیم اینگونه تعبیر کنیم که محورهای اصلی مورد توجه چه محورهایی باید باشد؟ شرکت ها در ایران در عرصه کسب و کار با چه مشکلات قانونی روبه رو هستند؟ اگر قرار است که قانون تجارت تغییر پیدا کند، روی کدام محورها باید متمرکز شویم؟

بنابراین، در یک کلام می توانیم بگوییم که در اصل اثربخشی و کارایی تدوین استاندارد و تدوین قانون با پژوهش بیشتر خواهد شد؛ یعنی ما دقیق تر روی محورهایی که بیشتر مشکل داریم، متمرکز خواهیم شد.

✓ حرفت پویان

استانداردها نتیجه پژوهش ها محسوب می شوند؛ به نحوی که اگر بگوییم استانداردها وظیفه نظم دهی و شفاف سازی را در جامعه به عهده دارند، در آن صورت پاسخ دشواریهایی که در عمل به وجود آمده، از پژوهش های پژوهشگران حاصل می شود و سپس در قالب استاندارد تجلی پیدا می کند و زمانی اثربخشی استانداردها بیشتر حس می شود که به کارگیری استانداردهای حسابداری، تسهیل کننده روابط مالی - اقتصادی و تجاری باشد.

✓ صفار

اشاره شد که بخش عمده ای از پژوهشهای دانشگاهی در حوزه بورس انجام می شود. آیا در واقع این پژوهشها کاربردی برای اقتصاد ایران داشته یا خیر؟ از طرفی مرکز پژوهش های مجلس هم در ارتباط با موضوعهایی که در مجلس مطرح می شود، به کمک پژوهشگران از پیش به

✓ دکتر نیکبخت

شاید برداشت مثبت قضیه این باشد که سرانجام توانستیم تعداد همراهان و همفکران و هم‌رشته‌ای‌های خودمان را بیشتر کنیم. اگر فرایند طبیعی دستیابی به آن مراحل طی می‌شد، جای افتخار داشت؛ متأسفانه در بسیاری از موارد این فرایند طی نشده است و می‌توانیم بگوییم که در بسیاری از موارد حتی هیئت‌های علمی هم نقش آنچنانی نداشته‌اند.

در دانشگاه و در ۷ یا ۸ سال اخیر گروه‌های آموزشی تقریباً نقش درخور ملاحظه‌ای در برنامه‌ریزی‌های آموزشی نداشته‌اند. در دوره‌های گذشته، دانشجویان ضمن خدمت می‌گرفتند؛ امروز دانشجویان مجازی جای آنها را گرفته‌اند. الان دانشجویانی در سطح ارشد حسابداری داریم که رشته قبلی آنها فنی است؛ ولی عنوانی که می‌گیرند عنوان کارشناسی ارشد حسابداری است که چه بخواهیم یا نخواهیم به حرفه حسابداری اضافه می‌شوند. اگر در واقع فرایند طبیعی خوب طی می‌شد، مثبت بود، ولی به نظر می‌رسد آن‌طور که باید و شاید طی نشده است. من امیدوارم که اصلاحی صورت بگیرد.

✓ دکتر کتیری

کسی که در خارج از کشور در رشته دکتری رشته حسابداری درس می‌خواند، انگیزه‌اش تنها گرفتن مدرک برای استفاده‌های خاص نیست. انگیزه اصلی او پژوهش و به احتمال زیاد تدریس در دانشگاه است؛ اما در کشور ما انگیزه دانشجوی دکتری متفاوت و عمده استفاده از عنوان دکتری، پیشرفت و ارتقای شغلی است. اشکال از اینجا شروع و آنچه فراموش می‌شود، انجام کار پژوهشی است. بعد هم نظام آموزشی این اجازه را می‌دهد که این افراد با توجه به این انگیزه‌ها و بدون آنکه حتی یک کار پژوهشی انجام دهند، دکتری حسابداری بگیرند. در نظام آموزشی تحصیلات تکمیلی بیشتر به شکل پرداختیم تا به ارتقای کیفیت و محتوا. دانشجوی دکتری که از ابتدا وارد کلاس می‌شود، تنها در فکر و به دنبال کسب مدرک (مدرک‌گرایی) است و متأسفانه در برخی موارد خود وی نیز رساله دکتری نمی‌نویسد.

✓ دکتر زمانی

افزایش چشمگیر دانشجو در مقاطع مختلف به معنای توسعه دانش حسابداری نیست. در اصل اگر به جنبه‌های کیفی نگاه نکنیم، حتی این افزایش می‌تواند اثر عکس و منفی بگذارد و موجب تغییر دیدگاه‌ها نسبت به حرفه حسابداری شود. آمارهایی که مطرح می‌کنند، همه کمی است. این مقایسه حتماً باید به صورت کیفی صورت بگیرد و نه به صورت کمی. در شرکت‌ها و در محیط کسب‌وکار یک جو بی‌اعتمادی نسبت به دانش‌آموختگان حسابداری وجود دارد و این بسیار بد است. این نشان می‌دهد که به نوعی این افزایش نه تنها باعث گسترش دانش حسابداری نشده، بلکه حتی ممکن است ذهنیت‌های منفی را تقویت کرده باشد.

سیاست‌گذاران کلان در حوزه آموزش حتماً باید نسبت به این رویداد حساس باشند و آن را بازنگری کنند. برنامه‌ریزی در سطح کلان مملکت در همه رشته‌ها از جمله حسابداری نگرش سیستمی می‌خواهد. شما نمی‌توانید یک بخش را نگاه کنید و بخش‌های دیگر را نادیده بگیرید. اگر درواقع رشد ناهمگونی اتفاق بیافتد، مانند یک بیمار سرطانی است که یک عضو ناهمگون رشد کرده و به او آسیب رسانده است.

در زمینه آموزش به طور کلی ۵ عامل بر کیفیت مؤثر است که می‌تواند متغیرهای کیفی آموزش را تعیین کند. ببینیم که آیا در این ۵ محور کار اساسی کردیم یا نه. متغیر اول و اصلی، استاد است. در دیگر کشورها برای مثال انگلستان، مراکز پرورش مربی برای رشته مالی وجود دارد؛ یعنی مراکز علمی که استاد حرفه‌ای را پرورش می‌دهند. ما استادانی داریم که در طی هفته ۴۰-۵۰ ساعت تدریس دارند. خوب این نشان می‌دهد که ما از استانداردها فاصله داریم. استادی که باید ۸ ساعت تدریس و بقیه زمانش را تحقیق کند، مجبور است که ۴۰ ساعت تدریس کند.

متغیر دوم، دانشجو است. در زمینه پذیرش دانشجو می‌بینیم که آنها حداقل‌های لازم را هم برای ورود به رشته حسابداری ندارند. یعنی با یک نگاه بازاری بسیاری از دانشگاه‌ها فقط و فقط به دنبال افزایش تعداد دانشجو هستند. بین دانشگاه‌ها رقابتی کاذب برای افزایش کمی دانشجو به وجود آمده است.

حرفت پویان:

اگر رشد و افزایش چشمگیر

دانشجو

همراه با

جنبه‌های کیفی باشد

می‌توانیم خیلی هم

خرسند باشیم

اما ما بخش اعظم و درصد زیادی از دانشجویان حسابداری را متأسفانه از رشته‌ای می‌گیریم که ریاضی کم خوانده‌اند. آیا بهتر نیست برای ارتقای این سطح از افرادی استفاده بکنیم که توان تحلیلی و محاسباتی بالایی دارند؟

کالج‌های بسیار بزرگ و معتبر دنیا نظیر لندن بیزینس اسکول (London Business School) و امپریال کالج لندن (Imperial College London)، در سال تعداد بسیار محدودی دانش‌آموخته دارند که بسیار توانمندند؛ چون هم در شناسایی آنها و هم در مسیری که طی می‌کنند، سختگیری‌های لازم صورت می‌گیرد. توجه داشته باشید که این مراکز دنبال دانشجو نیستند؛ آنها دنبال محقق هستند. افزون بر این، در انتخاب استاد نیز باید دقت شود؛ هم از لحاظ علمی و هم حرفه‌ای، باید شرایط خاصی برای استادان حسابداری و حسابرسی مقرر شود.

✓ دکتر هاشمی نژاد

فضای عمومی کشور به‌گونه‌ایست که افراد برای پیشرفت‌های شغلی نیازمند آن هستند که مدارج عالی به بگیرند؛ چه نماینده مجلس و چه حسابدار یا مهندس باشند، مدرک وسیله‌ای است برای ارتقا. دانشجو هم بیشتر اوقات از ابتدا به فکر مدرک است؛ چون در اصل به همان نیت آمده است و نه برای کسب دانش و کارهای پژوهشی.

ما باید آموزش‌های حرفه‌ای را بها بدهیم. در سازمانها ارتقا را به سمت آموزش‌های حرفه‌ای ببریم تا آموزش‌های

در بحث منابع هم مشکل داریم. متغیر سوم، منابع آموزشی است. در بسیاری از دانشگاه‌های ما از کتاب‌هایی که ۳۰ یا ۴۰ سال قبل منتشر شده، به‌عنوان کتاب درسی حسابداری استفاده می‌کنند.

متغیر چهارم، امکانات و زیرساختها است. ما از لحاظ زیرساختهای آموزشی نسبت به استانداردهای روز دنیا فاصله داریم. یک محیط آموزشی نیازمند کتابخانه، محل مطالعه، کلاسهای مدرن با امکانات کمک آموزشی، اینترنت پرسرعت و فضای کافی برای استراحت و تفریح دانشجویان است.

متغیر پنجم، بحث نیروها و رویه‌هایی است که در آموزش کار می‌کنند. در بسیاری از مؤسسه‌های آموزشی‌مان کسانی دست‌اندرکار هستند که آموزش مناسب و کافی را برای اداره کردن سازمان آموزشی ندیده و مهارت لازم را ندارند.

پس می‌بینید که اگر خروجی خوب نداریم، علت آن اینست که به ورودی‌ها خوب توجه نکرده‌ایم. اگر ورودی‌ها درست باشند، از استاد و دست‌اندرکاران گرفته تا منابع و غیره و غیره، آن وقت است که خروجی قابل قبول و درستی را خواهیم داشت.

✓ حرفت پویان

در حسابرسی مسئله‌ای است که می‌گوییم شواهد از لحاظ کمی نمی‌تواند جایگزین شواهد به‌لحاظ کیفی باشد؛ ولی عکسش صادق است. یعنی ویژگیهای کیفی شواهد می‌تواند حتی ناچیز و کم جایگزین ویژگیهای کمی شواهد شود. اگر رشد و افزایش چشمگیر دانشجو همراه با جنبه‌های کیفی باشد، می‌توانیم خیلی هم خرسند باشیم. اگر بتوانیم افراد مستعدی را شناسایی کنیم که قادر باشند دوره آموزشی را با کیفیتی خوب بگذرانند، در نتیجه با یک کیفیت خوب تحصیلی هم روبه‌رو خواهیم شد.

مسئله از شناسایی افراد از طریق نظامی به نام کنکور شروع می‌شود. کسی که یک تست را بزند یا نزند می‌تواند وارد یک رشته بشود یا نشود. آیا این در واقع می‌تواند معیاری برای شناسایی باشد؟ در گذشته افرادی که در دوره‌های دکتری و کارشناسی ارشد موفق بودند، پایه ریاضی بسیار قوی داشتند.

علمی. در آموزش‌های حرفه‌ای مدرس ممکن است که مدرک دکتری هم نداشته باشد، ولی سالیان سال تجربه دارد. او می‌آید درس می‌دهد و تجربه را منتقل می‌کند. در آموزش‌های حرفه‌ای، کلاس‌ها کارگاهی است و به صورت کار گروهی انجام می‌شود. باید یک حلقه بین صنعت و دانشگاه و حرفه ایجاد و آموزش‌های کاربردی اضافه شود.

✓ دکتر نیکبخت

برای توسعه هر دانشی باید مشتری وجود داشته باشد. اگر مشتری واقعی وجود داشته باشد، آن دانش رشد می‌کند؛ اگر مشتری واقعی وجود نداشته باشد، رشد آن کاذب است. رشته پزشکی در کشور ما رشد بسیار خوبی داشته است. بسیاری از بیماری‌ها در کشور قابل درمان نبود و جراحی‌های ساده در بیمارستان‌ها انجام می‌شد. الان در بسیاری از بیمارستان‌ها در سطح کشور عمل‌های جراحی پیشرفته انجام می‌شود؛ چرا؟ دلیلش اینست که برای آن نیاز وجود دارد و عده‌ای هم تلاش کردند و این نیاز را برآورده کردند. سؤال اینست که آیا این نیاز در حرفه ما هم به این معنا وجود دارد؟

اگر نیاز واقعی وجود داشته باشد، در آن صورت چه برای حرفه و چه برای دانشگاه به طور قطع افرادی متناسب با آن هم تربیت می‌شود و اگر کسی نتواند شایستگی و کیفیت لازم را پیدا کند، در محیط کار جذب نمی‌شود. کسی که آن کیفیت را نداشته باشد، در محیط آموزشی نمی‌تواند دوام بیاورد؛ چون محیط‌های رقابتی افراد را براساس شایستگی طبقه‌بندی می‌کنند.

باید ببینیم که آیا زیرساخت‌ها برای این موارد آماده شده یا نه؟ ما ارائه‌کننده خدمت هستیم؛ نیاز را باید دیگران ایجاد کنند. دیگران از ما باید بخواهند. ما خدمت‌رسان هستیم. برداشت اینست که محیط کار و عمل این نیاز را احساس نمی‌کنند. بنابراین به نظر می‌رسد که ما هم آن طوری که باید و شایسته است در برآوردن نیازها تلاش نکرده‌ایم. بیشتر کمیت را اضافه کرده‌ایم.

در ارتباط با بحث دوره‌های پژوهش محور، واقعیت مطلب این است که از یک منظر تعداد پژوهش‌ها زیاد شده است؛

ولی یک مشکل وجود دارد. مشکلی که در جامعه ما وجود دارد اینست که کسانی هستند که ظرف یک هفته یا ۱۰ روز برای شما پایان‌نامه می‌نویسند، کتاب می‌نویسند، مقاله می‌نویسند. اگر نظام آموزشی پژوهش محور به معنای واقعی باشد، بسیار عالیست. اگر برای دانشجوی، آموزش‌های بنیادی اولیه برای انجام پژوهش‌های بنیادی در مقطع کارشناسی ارشد فراهم شده باشد که روی بحث پژوهش کار کند و پژوهش‌ها واقعی باشد، تناسب دارد؛ اما اگر آن زیرساخت‌ها در دوره کارشناسی ارشد فراهم نشده باشد و از طرف دیگر بنگاه‌های تولید پایان‌نامه، مقاله و کتاب بسته نشده باشد، به نظر می‌رسد که این نظام نمی‌تواند به هدف برسد.

✓ حرفت پویان

سازمان بورس با دانشگاه شریف دوره‌ای را طراحی کردند در زمینه تحلیلگری مالی. دانش‌آموختگان و فارغ‌التحصیلان این دوره بیشتر رشته‌های مهندسی خوانده‌اند.

✓ دکتر نیکبخت

کسی که وارد بازار کار می‌شود، ۳۰ سال یا ۴۰ سال می‌تواند در بازار باشد. سؤال اینست که آیا در واقع به همان سرعت که نیرو تربیت می‌کنیم و آموزش می‌دهیم و به بازار می‌فرستیم، به همان سرعت هم مؤسسه‌ها توسعه پیدا می‌کنند؟ آیا مؤسسه‌ها هم به همان میزان رشد می‌کنند؟ این در شرایطی است که پیشرفت فناوری در حسابداری تقاضا برای نیروی کار را نیز کاهش داده است.

توسعه دانش حسابداری در واقع توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است؛ چون آنها مطالبه‌گر هستند و اگر آنها بخواهند، ما برای آنها اطلاعات تهیه می‌کنیم. کما اینکه ما بحثی داریم تحت عنوان حسابداری اجتماعی؛ یعنی باید اجتماعی مطرح باشد، جامعه‌ای مطرح باشد، تشکلهای خاصی باشد، انجمن‌های خاصی باشد، مطالبه خاصی را داشته باشند؛ چون ما به عنوان حسابدار می‌خواهیم اطلاعاتی را برای آنها تهیه کنیم. بنابراین تا زمانی که آنها نباشند، تا زمانی که از طرف آنها درخواست نباشد و آن نیازها نباشد، به نظر می‌رسد که در حال حاضر ما مخاطبی نداریم.

دکتر زمانی :

تحقیقات ثابت نموده است که

بین

حسابداری و توسعه

اقتصادی

اجتماعی و

سیاسی کشورها

رابطه وجود دارد

کاربردی و آموزش‌های حرفه‌ای برگزار می‌کند. دانشگاه اگر در دوره‌های نظری موفق باشد به نظر من کفایت می‌کند. نقش انجمن‌ها در اینجا بسیار پررنگ است. نیازها باید از مراجع بالادستی و نیازهای کلان دیده شود. همچنین اگر افراد حرفه در سمینارها حضور داشته باشند، بحث آموزش، بهبود مستمر، ارتقای صلاحیت و دانش را در پی خواهد داشت.

در شرایط حاضر اگر فضای بین‌المللی عوض شود، گشایش تحریم‌ها اتفاق بیافتد، بحث سرمایه‌گذاری‌های خارجی مطرح می‌شود. اینها بحث‌هایی است که جای پژوهش دارد، یعنی بحث جذب سرمایه‌های خارجی، بحث ورود شرکت‌های خارجی یا ورود شرکت‌های ایرانی در فضای بین‌المللی. خیلی از موارد هست که باید همین الان کار پژوهش را در مورد آنها شروع کرد؛ در بحث گزارشگری مالی، بحث ایکس‌بی‌آرال (XBRL) و استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، باید مسئله و نیاز شناسایی شود و پژوهش‌های لازم صورت بگیرد.

✓ دکتر کثیری

در فعالیتهای توسعه‌ای بحث اینست که افراد حرفه‌ای چه میزان به‌طور فعالانه در فعالیتهای توسعه‌ای مشارکت می‌کنند. در دیگر رشته‌ها این کار انجام می‌شود، ولی در حرفه ما مشارکت در امور توسعه‌ای کم‌رنگ است؛ نه اینکه انجام

✓ حرفت‌پویان

باتوجه به تغییرهایی که در استانداردها اتفاق می‌افتد و یا استانداردهای جدیدی که تدوین می‌شود، یا رویه‌ای برای برخورد با یک معضل تدوین می‌شود، برای مثال آیین‌نامه مالیاتی تصویب می‌شود، ضرورت پیدا می‌کند که حسابدار برای آشنایی با تغییرها به‌طور مستمر آموزش ببیند.

این امر انجام نخواهد شد؛ مگر اینکه انجمن‌های حرفه‌ای آموزش‌های حرفه‌ای را ارائه کنند وگرنه در درازمدت ممکن است حساب‌برسان شایستگی خود را برای انجام این خدمات حرفه‌ای از دست بدهند. انجمن‌های حرفه‌ای باید بعد از فارغ‌التحصیلی حسابداران از دانشگاه آنها را در زمینه‌های تخصصی مانند حسابرسی داخلی، حسابرسی مستقل، مدیریت مالی، با توجه به روشها و رویه‌های جدیدی که هر روز ضرورت پیدا می‌کند، آموزش دهند و آشنا کنند.

بدون شک همکاری مشترک دانشگاه با انجمن‌های حرفه‌ای در برگزاری سمینارها، در توانمندسازی خیلی می‌تواند مفید باشد. باید رشته‌های بین‌رشته‌ای ایجاد کنیم. وقتی مطرح می‌شود که پروژه‌ها را می‌توان از جنبه‌های مالی هم مراقبت کرد، می‌بینیم که مهندسين صنایع خیلی از آن استقبال می‌کنند. حسابداری به‌عنوان یک ابزار توانمند می‌تواند در ارتقای جامعه مدنی نقش ایفا کند؛ اعتمادسازی کند؛ بدین جهت منزلتش افزایش پیدا می‌کند و اهمیتش بیشتر می‌شود.

✓ دکتر زمانی

در زمینه انتقال یافته‌های تحقیقات حسابداری به اعضای حرفه، بین انجمن‌های حرفه‌ای در دنیا رقابت وجود دارد. این رقابت باعث می‌شود که آنها در ایفای این نقش یعنی انتقال تحقیقات و پژوهش‌ها به اعضای خود رقابت کنند؛ چرا که توانمندسازی اعضای خود را باعث بالندگی و ارتقای موقعیت خود تلقی می‌کنند و همین امر موجب بالندگی حرفه خواهد شد.

✓ دکتر هاشمی‌نژاد

انجمن‌ها به‌عنوان یک نهاد حرفه‌ای جایگاه خاص خودشان را دارند. بعضی مواقع‌ها جای دانشگاه و انجمن‌های حرفه‌ای عوض می‌شود؛ یعنی دانشگاه می‌آید کار انجمن را می‌کند و دوره‌های

دکتر کثیری:

من می‌خواهم

این پرسش را

مطرح کنم که

در محتوای مطالب آموزشی

در دانشگاهها

استانداردهای

حسابداری و حسابرسی

جایگاهش کجاست؟

پروژه‌های پژوهشی به این شکل که در نهایت خروجی آن می‌تواند بخشی از مشکلات را که در اینجا مشکل سازمانها در رابطه با کنترل داخلی است، برطرف کند، یک ضرورت است.

✓ دکتر زمانی

پژوهشها ثابت نموده است که بین حسابداری و توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشورها رابطه وجود دارد. کشورهای توسعه یافته و همچنین اقتصادهای نوظهور مانند چین، برزیل و هندوستان، دارای بیشترین حسابداران حرفه‌ای در دنیا هستند. این موضوع پیامی مهم برای همه کشورها دارد. حسابداری، پژوهشهای مرتبط و توسعه آنها می‌توانند تأثیر مهمی بر اقتصاد و اجتماع داشته باشند. این تأثیر را در محورهای زیر می‌توان تبیین کرد:

- ۱- افزایش کیفیت گزارشگری سازمان و شفافیت اطلاعات مالی،
- ۲- فراهم نمودن امکان ورود فعالان عرصه بین‌المللی،
- ۳- تخصیص بهینه منابع، و
- ۴- کمک به تصمیم‌گیری منطقی و اثربخش.

نمی‌شود. به‌ویژه در بحث تدوین قوانین و مقررات به‌خصوص مقرراتی که مرتبط می‌شود با کار حسابداری و حسابرسی، مشارکت حرفه بسیار اندک است. در حرفه حسابداری و حسابرسی ایران، متأسفانه کارهای پژوهشی بسیار اندک صورت می‌گیرد.

من یک مثال از پژوهشهای عملی را مطرح می‌نمایم. قبل از دهه ۸۰ به دنبال تقلبهایی که در امریکا اتفاق می‌افتد، کمیسیونی شکل می‌گیرد به نام کمیسیون مبارزه با تقلب یا کمیسیون **تردوی** (Treadway). این کمیسیون تحقیقات و مطالعاتی را انجام می‌دهد و می‌گوید که ریشه تقلبها و سوءاستفاده‌های صورت گرفته، ضعف در سیستم کنترل‌های داخلی است. این کمیسیون برای یافتن راه‌حل از حرفه حسابداری استفاده می‌کند. ۵ انجمن حرفه‌ای شامل **انجمن حسابداری امریکا** (AAA)، **انجمن حسابداران رسمی امریکا** (AIC-PA)، **انجمن حسابرسان داخلی** (IIA)، **انجمن مدیران مالی** (FEI) و **انجمن حسابداران مدیریت** (IMA) کمیته‌ای را تشکیل می‌دهند به نام کمیته سازمانهای حامی کمیسیون تردوی یا **کوزو** (COSO) معروف است. این کمیسیون براساس پژوهشها و مطالعات انجام گرفته، چارچوبی را به نام کنترل‌های داخلی - چارچوب یکپارچه تدوین می‌کند. این چارچوب، به عنوان محصول یک کار پژوهشی، در سال ۱۹۹۲ منتشر می‌شود و بیست سال دوام می‌آورد؛ بعد از بیست سال با رشد تحولات، دوباره در سال ۲۰۱۰ پروژه به روزرسانی چارچوب مطرح و کار پژوهشی عظیمی صورت می‌گیرد و در نهایت چارچوب به روزآوری شده در سال ۲۰۱۳ منتشر می‌شود.

جالب اینجاست کسانی که این چارچوب را تدوین کرده بودند، افراد حرفه‌ای و دانشگاهی و مؤسسه‌های حسابرسی بزرگ بودند. این کار عظیم پژوهشی که مورد پذیرش جهانی قرار می‌گیرد، محصول مشارکت دانشگاه و حرفه است. فرایند مشارکت براساس روش‌شناسی علمی تحقیق از یک نیاز، از یک مشکل به تولید این چارچوب ختم می‌شود. بحث مشارکت حرفه و حرفه‌ای‌ها در انجام

کند و از خدمات مؤسسه‌های آموزشی که آموزش‌های حرفه‌ای ارائه می‌دهند، استفاده کند؛ آنها را نظام‌مند و بر آنها نظارت کنند.

فرض کنید می‌خواهید موضوع «حسابرسی مبتنی بر ریسک» را آموزش یا ارتقا دهید. نقش جامعه حسابداران رسمی این است که دستور عملی را در این مورد و در این ارتباط تدوین کند و مؤسسه‌های آموزش‌دهنده را به‌نوعی الزام کند که اعضا را براساس آن آموزش دهند. استفاده از این رویکرد بین مؤسسه‌های آموزشی رقابت هم ایجاد خواهد کرد و موجب ارتقای کیفیت آنها خواهد شد.

✓ صفار

دفتر کل و روزنامه را شاید خیلی از دانشجویان حسابداری ندیده باشند، ولی گاهی دانشجو نمی‌داند که زونکن چیست.

✓ دکتر نیکبخت

می‌گویند تئوری راهنمای عمل است. اگر بعد از تئوری عمل باشد، یادگیری اتفاق می‌افتد. بعد از مدتی کم‌کم یادگیری فراموش می‌شود. محیط‌های دانشگاهی باید طوری برنامه‌ریزی کنند که دانشجو در کنار آموزشی که یاد می‌گیرد، بتواند در بیرون کارآموزی داشته باشد. لازمه‌اش اینست که انجمن‌های حرفه‌ای کمک بکنند، مؤسسه‌ها کمک کنند و تعادلی بین آموزش نظری و کارآموزی وجود داشته باشد تا آموزش ضربه نخورد. خود من وقتی در زمان دانشجویی در مقطع کارشناسی یک ترم رفتم کارآموزی، احساس می‌کردم که این یک ترم با دو سال درس خواندن من برابر است؛ آنقدر که برای من تأثیرگذار بود.

در رشته حسابداری تا زمانی که نرویم و در محیط، کار نکنیم، آن یادگیری واقعاً اتفاق نمی‌افتد. منتهی باید همه دست به دست هم دهند تا این مشکل حل شود.

دانشجو می‌خواهد کار کند، ولی زمینه کار فراهم نیست؛ جذبش می‌کنند، ولی وقتی که او را در محیط کار پذیرفتند، اجازه نمی‌دهند که بیاید درسش را بخواند. برای رفع این مشکل، محیط کار و دانشگاه باید با هم آشتی کنند و بچه‌ها را مثل بچه‌های خودشان بدانند. به این فکر کنند

✓ صفار

نکته‌ای را هم باید اشاره کنم که آموزش مستمر برای اعضای حرفه از موارد الزامی است؛ یعنی همه اعضا باید حداقل امتیازهایی را به‌دست بیاورند. نمی‌دانم چقدر الان پیگیری می‌شود ولی آنچه مسلم است از الزامهاست. بحث نهایی درباره آموزش حرفه‌ای در محیط کار است؛ آموزش ضمن خدمت.

✓ دکتر کثیری

بحث آموزش ضمن خدمت باز برمی‌گردد به ماهیت حسابداری و حسابرسی که در حوزه عمل شکوفا شده و معنا پیدا می‌کند. شکی نیست که آموزش‌های ضمن خدمت برای حسابداران و حساب‌رسان از ضرورت‌هایی است که آنها با مسائل حرفه‌ای آشنا شوند. آموزش حسابداری و حسابرسی نباید فقط نظری باشد؛ به‌خصوص در مسائل و مشکل‌های روزمره حرفه‌ای باید به‌صورت آموزش موضوع‌محور یا به‌اصطلاح موردکاوی باشد.

یادگیری در آموزش مبتنی بر موضوع یا موردهای خاص خیلی بالاست. یکی از کمبودهای نظام آموزشی، نبود سابقه‌موردها و افت‌هایی است که در محیط واقعی کاری حسابداری و حسابرسی رخ می‌دهد. آموزش کاربردی و ضمن خدمت لازم است که بر پایه موردکاوی انجام شود.

من فکر می‌کنم آموزش حسابداری و حسابرسی دانشگاهی از روز اول باید همراه با کارآموزی در حرفه باشد. پیش از این اگر دانشجو از ابتدا و از سال اول نمی‌رفت در مؤسسه حسابرسی کار کند، موفق نبود. دانشجویی که درس اصول حسابداری را می‌خواند باید شکل سند حسابداری و دفتر روزنامه و کل را همزمان با خواندن ببیند. حالا چگونه بین اینها تعادل ایجاد کنیم، یک هنر است که یکی به‌خاطر دیگری از بین نرود؛ ضمن اینکه دو موضوع مهم پژوهش‌محوری و دانش‌محوری که فلسفه دانشگاه است، در حین کارآموزی نیز باید در نظر گرفته شود.

در بحث آموزش‌های حرفه‌ای، انجمن‌های حرفه‌ای باید نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشند. انجمن حرفه‌ای بهتر است به‌طور مستقل وارد آموزش نشود؛ بلکه برای آن معیارگذاری

که دانشجو باید برود در دانشگاه آن تئوری‌ها را بخواند و بعد در بیرون آن تئوری‌ها را در محیط عمل راهنمای خود قرار دهد. اگر این کار را انجام دهیم به نظر من می‌توانیم این فضای خالی را که متأسفانه وجود دارد، جبران کنیم.

✓ حرفت‌پویان

آموزش ضمن خدمت، حکایت «اوستا شاگردی» است. این رویه را باید به‌گونه‌ای حفظ کنیم که همواره افرادی که می‌آیند در حرفه، به‌طور مستمر و کاربرگ به کاربرگ زیر نظر ارشد خودشان بتوانند کارها و انتظاری را که از آنها می‌رود، یاد بگیرند. هیچ شناگری با خواندن کتاب، شنار را یاد نگرفته است. خواندن کتاب مبنای ایجاد ذهنیت برای پیاده کردن آن در عمل است؛ ولی شخص در عمل باید یاد بگیرد که چه کار کند. در بعضی از مراکز آموزشی تا استاد درس پایینی تأیید نکند که فرد مستعد آموزش بالایی است، فرد نمی‌تواند به کلاس درس بالایی راه یابد. این را در سازمان حسابرسی هم می‌دیدیم. تا دو نفر از مدیران توصیه فرد مورد نظر را نمی‌کردند، طرف نمی‌توانست مدیر شود و این را باید رواج دهیم. الزامی نیست که امتحان یا دوتا تست زدن، آن توانمندی را به‌وجود آورد.

✓ دکترهاشمی‌نژاد

بحث علمی و نظری جای خودش را دارد و روش «اوستا

شاگردی» هم فوت و فن کار را یاد می‌دهد. خوشبختانه حرفه حسابداری سابقه طولانی در این زمینه دارد و فکر نمی‌کنم خیلی مشکل داشته باشیم. طراحی و ایجاد درس کارآموزی برای آشنایی با حرفه قبل از فارغ‌التحصیل شدن، می‌تواند بسیار مفید باشد. دانشجو وقتی این درس را می‌گرفت به انجمن‌های حرفه‌ای و حرفه معرفی می‌شد و آنجا شاید می‌توانست مجموعه‌ای از آموزش‌های عملی را ببیند. نقش انجمن‌ها هم به‌عنوان آموزش‌های عملی و هم به‌عنوان بنگاه‌های کاریابی و بانک اطلاعات کارجویان پررنگ‌تر می‌شود.

این آموزش‌ها بهتر است به‌صورت فصلی یا حداقل ۲ بار در سال برای افراد شاغل در حرفه برگزار شود. آموزش استانداردهای حسابداری و حسابرسی، به‌ویژه استانداردهایی که تغییر کرده‌اند یا تازه تدوین شده‌اند و همچنین آموزش قوانین و مقررات مرتبط با بازار سرمایه به‌ویژه برای مسئولان امور سهام شرکت‌ها و حسابرسان، می‌تواند بسیار مفید باشد.

✓ صفار

بار دیگر از شرکت شما در این جلسه تشکر می‌کنم و امیدوارم امکان عملی تجدیدنظر در برنامه‌های آموزش حسابداری دانشگاه‌ها به‌منظور بهبود کیفیت آموزش حسابداری، فراهم شود.

